

mirades
que
opinen

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Salut**

Ajuntament
de Pineda de Mar

Corporació de Salut
del Maresme i la Selva

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Subdirecció General de Drogodependències

Direcció General de Salut Pública

Departament de Salut

Regidoria de Joventut i Salut Comunitària

Ajuntament de Pineda de Mar

Unitat d'Atenció a les Drogodependències de l'Hospital de Sant Jaume de Calella

Corporació de Salut del Maresme i la Selva

EdPAC Educació per a l'Acció Crítica

© Generalitat de Catalunya. Departament de Salut

Edita: Subdirecció General de Drogodependències

Direcció General de Salut Pública

Primera edició: Barcelona, novembre 2008

Tiratge: 6.000 exemplars

Dipòsit legal: B-49.100-2008

Revisió lingüística: Secció de Planificació Lingüística del Departament de Salut

Disseny gràfic: Collage Comunicació

Impressió: Gràfiques Cuscó S.A.

PRÒLEG	5
EL DOCUMENTAL	7
DESCRIPCIÓ	7
POBLACIÓ DESTINATÀRIA	7
LA PROPOSTA EDUCATIVA	9
■ Bloc 0. El vídeo fet per joves i per als joves	10
UNA Base	10
DUES Dinàmiques	10
Catorze anys » ESTÀ PENJAT (EL VÍDEO)	10
Setze anys » VINI, VÍDEO I VINCI	11
TRES Reflexions	12
+ Recursos	12
■ Bloc I. La informació que tenen sobre drogues	14
UNA Base	14
DUES Dinàmiques	14
Catorze anys » NO M'HO CREC NI BORRATXA!	14
Setze anys » NO SABEN QUÈ DIUEN	15
Annex I/1. FITXA SOBRE TABAC, ALCOHOL I CÀNNABIS	16
Annex I/2. FITXA SOBRE TABAC, ALCOHOL I CÀNNABIS OMLERTA	17
Annex I/3. FITXA SOBRE DROGUES	18
Annex I/4. FITXA SOBRE DROGUES OMLERTA	19
TRES Reflexions	20
+ Recursos	20
+ Informació	20
Sobre els diferents tipus de drogues	20
D'on treuen els joves informació sobre drogues	20
Models que justifiquen o eviten donar informació	21

Bloc II. Els motius per consumir-ne o no fer-ho	24
UNA Base	24
DUES Dinàmiques	24
Catorze anys » PASSO, PASSA-ME'L	24
Setze anys » M'HO PASSO BÉ, JA EM DIRÀS SI ÉS PASSAR-S'HO BÉ	25
TRES Reflexions	26
+ Informació	26
Motius fer prendre drogues o no prendre'n	26
Bloc III. Les lleis	28
UNA Base	28
DUES Dinàmiques	28
Catorze anys » COM ES POT GUANYAR MÉS PASTA?	28
Annex III/1. ARGUMENTS PER ALS ROLS	29
Setze anys » DROGUERIES, DROGUES I DROGUERS	30
Annex III/2. ARGUMENTS PER ALS ROLS	30
TRES Reflexions	32
+ Recursos	32
+ Informació	32
La legislació estatal de venda i consum de tabac i alcohol	32
Raons per legalitzar les drogues i per no fer-ho	33
Drogues, cultura i societat	35
Bloc IV. Els programes de prevenció	36
UNA Base	36
DUES Dinàmiques	36
Catorze anys » ESTALVIA-T'HO, JA ENS HO SABEM!	36
Setze anys » SI NO T'AGRADA, FES-HO TU	37
TRES Reflexions	38
+ Recursos	38
+ Informació	38
Tipus d'accions preventives amb joves	38
Factors de risc i de protecció	39
La promoció de la salut i la prevenció	39

PRÒLEG

El consum de drogues entre els joves i els seus riscos associats és un fenomen present en la feina de molts dels professionals que treballen des de diferents vessants (educatiu, social, lúdic...). És per això que es fan necessaris recursos que ajudin a tenir informació objectiva sobre les diferents substàncies i els seus efectes en la salut, a saber com difondre amb èxit els missatges preventius i, el més important, a entendre els perquè d'aquests consums.

Així, quan s'inicia una acció preventiva en una població determinada, un dels primers passos és conèixer les seves característiques –saber amb qui treballarem. I res millor per fer-ho que escoltar a través de la seva mirada, les seves veus i les seves opinions.

Amb aquesta idea va néixer el material que teniu a les mans, *Mirades que opinen*. Aquesta eina consta d'un document audiovisual i unes propostes dinàmiques que el complementen i li donen suport, i persegueix una finalitat triple:

- Fer participar els joves en els processos i en les preses de decisions que afecten a la seva salut.
- Posar a l'abast dels professionals una eina per a l'abordatge preventiu amb joves.
- Apropar-nos a les percepcions i actituds dels joves sobre el consum de drogues.

Esperem que aquesta proposta us sigui d'utilitat en la vostra tasca educativa i faciliti que els joves adoptin una actitud més crítica i activa enfront dels temes relacionats amb la seva salut i la presa de decisions. ■

Joan Colom i Farran
Subdirector general de Drogodependències

EL DOCUMENTAL

DESCRIPCIÓ

El DVD *Mirades que opinen* té una durada de 35 minuts i consta de dues parts:

1. Selecció d'entrevistes a joves sobre temes associats a drogues, organitzades en cinc blocs temàtics.
2. Annex amb un recull de l'opinió dels joves que han fet el vídeo sobre la seva participació en el projecte.

Per a la seva creació es va proposar a un grup heterogeni de joves la participació en el disseny i el muntatge d'un material audiovisual que expressés la seva opinió sobre diferents temes relacionats amb les drogues. Tota la realització s'ha fet emprant propostes metodològiques d'educació entre iguals i de participació activa dels joves en tots els moments de presa de decisions.

En tota la realització del vídeo, es va donar prioritat a recollir la diversitat d'opinions que hi ha entre els joves, tot respectant la seva llibertat d'expressió.

El grup de treball va estar format per vuit joves que es van encarregar de les tasques següents:

- Coordinar el disseny general.
- Dur el procés de gravació i muntatge.
- Escollir els candidats i les candidates a les entrevistes.
- Seleccionar el material enregistrat.

Del total dels 37 joves entrevistats entre quinze i vint-i-nou anys, finalment es van seleccionar imatges de disset entrevistes valorant l'edat i la diversitat d'opinió.

La gravació i l'edició de *Mirades que opinen* ha tingut el suport i la participació de Teleduca.

POBLACIÓ DESTINATÀRIA

El DVD *Mirades que opinen* és una eina més per abordar temes associats a les drogues a l'abast dels actors següents:

- Professionals sociosanitaris
- Tècnics de l'educació i el treball social
- Professorat
- Cossos de seguretat
- Membres d'entitats juvenils
- Agents socials i comunitaris

La visualització del DVD es recomana per a:

- Joves a partir dels catorze anys (3r d'ESO)
- Mares i pares ■

LA PROPOSTA EDUCATIVA

El quadern *Mirades que opinen* segueix l'ordre i els continguts del vídeo. Està organitzat en cinc blocs temàtics:

0. El vídeo fet per joves i per als joves
1. La informació que tenen sobre drogues
2. Els motius per consumir-ne o no fer-ho
3. Les lleis
4. Els programes de prevenció
5. Els blocs es poden treballar en conjunt o per separat.

En cadascun dels blocs hi ha els apartats següents:

UNA Base: informació fonamental que es recomana repassar abans d'abordar el tema.

DUES Dinàmiques: Una per treballar amb joves a partir dels catorze anys (3r-4t d'ESO)

Una per treballar a partir dels setze anys (PGS, PTT, secundària postobligatòria, espais juvenils, etc.)

TRES Reflexions: preguntes per a professionals i agents socials per convidar a aturar-se cinc minuts i reflexionar sobre el tema.

+ Recursos: algun web o fullet per si es vol aprofundir més en els continguts del bloc.

+ Informació: continguts d'ampliació sobre el tema. ■

Bloc 0. El vídeo fet per joves i per als joves

UNA Base

L'actual societat de la informació està provocant canvis significatius pel que fa a la difusió i la consulta d'informació. D'una banda, s'estan emprant menys canals escrits (llibres, revistes, premsa, etc.) i, de l'altra, estan augmentant els anomenats **canals multimèdia** més o menys interactius (Internet, videojocs, mòbils amb enregistrament d'imatges, etc.). I és la població jove el sector en què aquests nous patrons s'accentuen més.

A més, les grans corporacions relacionades amb la imatge i l'oci passiu de les pantalles (canals de televisió, proveïdors d'Internet i de programari, i altres), el negoci de la publicitat o els productors d'ideologia estan interessats en el consum acrític i passiu d'imatge.

La producció amb joves de materials audiovisuals en què ells i elles siguin els protagonistes pot ajudar el jovent a:

- Prendre un posicionament actiu amb uns mitjans que afavoreixen un consum sedentari i acrític.
- Aprendre aspectes tècnics relacionats amb la producció d'aquests mitjans.
- Emprar de manera constructiva els mitjans audiovisuals. ■

DUES Dinàmiques

CATORZE ANYS » ESTÀ PENJAT (EL VÍDEO)

En què consisteix:

Realitzar un vídeo amb continguts preventius sobre alguna droga i penjar-lo a un web gratuït de vídeos.

Objectiu:

- Donar a conèixer una opinió pròpia saludable sobre el tabac, l'alcohol o el cànnabis, mitjançant un vídeo.
- Aprendre a pujar un vídeo a un web gratuït.

Què es necessita:

Un mòbil o una càmera de fotos amb l'opció de filmar vídeos, o una càmera de vídeo.

Per dur-la a terme:

1. Es fan grups de 2-4 joves, intentant que cada un tingui un mitjà d'enregistrament d'imatge i so.
2. Cada grup fa un petit guió del vídeo d'una durada màxima de 10 minuts que tingui a veure amb el tabac, l'alcohol o el cànnabis, i que tingui algun contingut preventiu. Es pot prendre com a punt de partida el DVD Mirades que opinen.
3. S'enregistren els vídeos i es penjen a algun web gratuït d'allotjament.

4. Tots els grups es comprometen a visualitzar tots els vídeos, per fer després un debat en el qual es valorin:

- Qualitat tècnica (d'imatge, so, preses, enfocament).
- Guió i originalitat.
- Continguts sobre la droga o drogues tractades.

SETZE ANYS » VINI, VÍDEO I VINCI

En què consisteix:

Realitzar un vídeo sobre l'opinió del grup sobre aspectes relacionats amb les drogues.

Objectius:

- Participar en totes les fases de creació d'un vídeo.
- Conèixer diferents aspectes relacionats amb els mitjans audiovisuals.
- Aprendre a pujar un vídeo a un web gratuït.

Què es necessita:

- Una càmera de vídeo i els seus accessoris.
- Un programa informàtic de postproducció de vídeo.
- Un gravador de DVD i DVD verges per fer còpies.

Per dur-la a terme:

1. Es fa la proposta de vídeo sobre les drogues, agafant com a referència el DVD *Mirades que opinen*, i s'estudien totes les tasques que cal realitzar:

- Guió del vídeo
  - Guió de les entrevistes i selecció de les persones entrevistades
  - Filmació de les entrevistes
  - Elecció dels escenaris i les músiques de fons (cal que siguin pròpies o amb una llicència lliure —tipus creative commons— si es volen difondre)
  - Edició del vídeo i realització de la caràtula
  - Realització de les còpies
  - Difusió (entre el grup realitzador, a equipaments educatius de la població, a tècnics i tècniques de salut de la ciutat o la comarca, etc.)
2. Es reparteixen les diferents funcions i s'estableix una petita comissió de coordinació.
  3. Es realitza el vídeo amb el suport tècnic —si s'escau— d'especialistes (com ara estudiants d'un cicle d'imatge).
  4. S'avalua la iniciativa tenint en compte aspectes com ara:
    - Compliment de les tasques i de la temporalització programada
    - Satisfacció en el procés i el resultat
    - Valoració externa realitzada per altres persones (familiars, altres joves, tècnics, etc.)
    - Cohesió i adaptació mútua del grup
    - Aprenentatges tècnics realitzats

Bloc 0. El vídeo fet per joves i per als joves

TRES Reflexions

1. Anem incorporant en la nostra feina preventiva els mitjans que agraden més al jovent i que empram més?
2. Els nois i les noies poden ser corealitzadors dels seus mitjans preventius?
3. Ens anem formant, a més de l'ús, en la producció dels mitjans audiovisuals? ■

+ Recursos

Web sobre educació en mitjans audiovisuals:

<http://aulamedia.org> ■

Bloc I. La informació que tenen sobre drogues

UNA Base

Una mateixa quantitat d'una substància pot repercutir de manera diferent segons aspectes subjectius (context, expectatives, etc.) i altres d'objectius com ara:

- El **sexe** (en general, les noies són més sensibles a les drogues que els nois)
- El **pes** (com menys pes, una mateixa quantitat provoca més efectes)
- La **tolerància** (costum o adaptació del cos a una droga; com més tolerància, menys efectes)
- La **salut** (tendència a desenvolupar trastorns mentals i/o problemes físics)

La **drogodependència**, sia per qüestions orgàniques o psicològiques, no és sinó un més dels problemes associats a les drogues. En general, els problemes que els joves acostumen a tenir relacionats amb les drogues no són pel mateix consum, sinó per **conductes associades** (agressivitat, sexe sense protecció, accidents de trànsit o laborals, etc.) o per la **reacció en altres** persones (família, centres educatius, etc.) o institucions (problemes legals). Cal tenir present que la majoria de persones que consumeixen drogues (llevat de substàncies molt addictives com ara la nicotina i l'heroïna) no ho fan en relacions de dependència física ni psíquica. En general, la barreja de diferents substàncies multiplica els seus riscos tant físics com psíquics.

Els efectes indesitjats associats a l'ús de les drogues poden ser físics o psíquics. Aquestes conseqüències

poden remetre en unes quantes hores (com ara una taquicàrdia o una crisi de pànic) o romandre en el temps i, fins i tot, ser permanents (com ara una crisi psicòtica).

Una relació de dependència pot ser física (orgànica) o psíquica. I la dependència psíquica pot tenir un origen en aspectes químics de la drogues en qüestió o més en aspectes comportamentals, actitudinals o socials. ■

DUES Dinàmiques

CATORZE ANYS » NO M'HO CREC NI BORRATXA!

En què consisteix:

Cercar informació sobre les drogues institucionalitzades (tabac, alcohol i cànnabis).

Objectiu:

- Donar a conèixer materials informatius destinats a més grans de catorze anys i fer-ne una anàlisi crítica.
- Aclarir conceptes bàsics relacionats amb les drogues (tolerància, síndrome d'abstinència, dependència física i dependència psicològica) i donar a conèixer efectes i riscos associats al consum.

Què es necessita:

Per als joves: fotocòpies del quadre annex I/1, fullets informatius i ordinador amb connexió a Internet.

Per al professional o l'agent social: el quadre amb la informació completa com a guia (annex I/2).

Per dur-la a terme:

1. Es formen grups de 2-4 persones i es reparteix a cada grup el quadre annex I/2 i fullets informatius.
2. Cada grup ha d'omplir la informació que resta cercant-la de diferents fullets informatius i d'un web pensat per a aquesta edat: <http://elpep.info>.
3. Una persona escollida de cada grup fa la posada en comú de la informació.
4. La persona que dinamitzi l'activitat ha d'aclarir de manera objectiva els conceptes erronis que puguin sorgir.
5. Es pot preguntar a l'alumnat si està d'acord o no amb les informacions trobades i per què.

SETZE ANYS » NO SABEN QUÈ DIUEN

En què consisteix:

Cercar informació sobre drogues properes als més grans de setze anys.

Objectius:

- Donar a conèixer materials informatius destinats a més grans de setze anys (inclosa l'anàlisi crítica d'aquests materials).
- Aclarir conceptes bàsics relacionats amb les drogues

(tolerància, síndrome d'abstinència, dependència física i dependència psicològica).

- Fer saber alguns efectes i riscos associats al seu consum.

Què es necessita:

- Per als joves: fotocòpies del quadre (annex I/3), fullets informatius i ordinador amb connexió a Internet.
- Per al professional o l'agent social: el quadre amb la informació completa com a guia.

Per dur-la a terme:

1. Es divideixen en grups de 2-4 persones. Cada grup disposa d'un quadre per omplir amb informació de diferents fullets informatius i d'Internet.

Si els joves tenen entre setze i divuit anys, poden consultar <http://laclara.info>; i si són majors d'edat i consumidors poden consultar <http://energycontrol.org>.

2. Un cop trobada la informació i completat el quadre, cada grup tria una persona que el representi en la posada en comú de la informació.
3. Cal que la persona que dinamitzi l'activitat aclareixi, de manera objectiva, els conceptes erronis que puguin sorgir.
4. Es pot preguntar a l'alumnat si està d'acord o no amb les informacions trobades i per què.

Bloc I. La informació que tenen sobre drogues

Annex I/1. FITXA SOBRE TABAC, ALCOHOL I CÀNNABIS

	Tabac	Alcohol	Cànnabis
Efecte principal			
Tolerància			
Dependència			
Síndrome d'abstinència			
Legalitat per a majors d'edat			
Accessibilitat			
Publicitat			
Repercussions per a la salut			
Procedència			
Repercussió en altres persones			

Annex I/2. FITXA SOBRE TABAC, ALCOHOL I CÀNNABIS OMLERTA

	Tabac	Alcohol	Cànnabis
Efecte principal	Efecte estimulants lleu	Depressió del sistema nerviós (malgrat que pugui semblar estimulants)	Depressió del sistema nerviós. Algunes varietats poden produir al·lucinacions
Tolerància	Sí	Sí	Sí
Dependència	Sí, psíquica i física	Sí, psíquica i física	Només psíquica
Síndrome d'abstinència	Sí (sobretot és psicològica)	Sí (en una persona alcohòlica pot ser molt perillosa)	No en té (o és molt suau)
Legalitat per a majors d'edat	Venda permesa a estancs i centres d'oci. Consum prohibit als espais públics tancats i altres llocs	Venda permesa a molts llocs. Pot estar prohibit prendre'n a la via pública	Es penalitza vendre'n o tenir-ne molta quantitat. Se'n sanciona el consum en llocs públics
Accessibilitat	Fàcil, encara que la normativa vulgui dificultar-la	Fàcil, encara que la normativa vulgui dificultar-la	Fàcil, encara que la normativa vulgui dificultar-la
Publicitat	Disfressada (personatges de pel·lícules, roba amb nom de tabac, etc.)	Permesa en begudes de baixa graduació	Informal (en samarretes, etc.) i en revistes especialitzades
Repercussions per a la salut	Negatives a llarg termini (primera causa de mortalitat per càncer i problemes respiratoris)	Negatives a curt termini (accidents) i negatives a llarg termini (problemes de fetge i càncer)	Si es fuma, negatives a llarg termini (igual que el tabac). Pot actuar com a desencadenant de malalties mentals
Procedència	Natural (planta del tabac)	Natural (fermentació o destil·lació de cereals i fruites)	Natural (planta <i>Cannabis sativa</i> o <i>Cannabis sativa indica</i>)
Repercussió en altres persones	Si és un espai tancat, perjudica la salut d'altres persones	Accidentalitat Violència	Si és un espai tancat, perjudica la salut d'altres persones

Bloc I. La informació que tenen sobre drogues

Annex I/3. FITXA SOBRE DROGUES

Efecte principal	Estimulant	Depressor	Al·lucinogen
Legalitat (majors d'edat)	Legal de venda lliure	Legal amb ús restringit	Il·legal
Accessibilitat	Fàcil	Mitjana	Difícil
Procedència	Natural	Semisintètica	Sintètica
Dependència psicològica	Alta	Mitjana	Baixa
Dependència física	Alta (tenen síndrome d'abstinència)	Mitjana	Baixa

Annex I/4. FITXA SOBRE DROGUES OMLERTA

Efecte principal	Estimulant <i>speed</i> , èxtasi (MDMA), amfetamines, cocaïna...	Depressor alcohol, GhB (mal anomenat <i>èxtasi líquid</i>), tranquil·litzants, hipnòtics, heroïna...	Al·lucinogen LSD, <i>ketamina</i> , alguns bolets, algunes drogues sintètiques...
Legalitat (majors d'edat)	Legal de venda lliure alcohol, tabac, dissolvents	Legal amb ús restringit metadona, morfina, psicofàrmacs...	Il·legal la resta (llevat de les no classi- ficades)
Accessibilitat	Fàcil alcohol, tabac, dissolvents, cànnabis...	Mitjana MDMA, cocaïna...	Diffícil heroïna, <i>crack</i> ...
Procedència	Natural cànnabis, bolets, tabac, alcohol...	Semisintètica cocaïna, heroïna...	Sintètica MDMA, LSD, dissolvents...
Dependència psicològica*	Alta tabac, cocaïna	Mitjana MDMA, <i>speed</i> cànnabis	Baixa drogues al·lucinògenes
Dependència física*	Alta heroïna, alcohol	Mitjana tabac, cocaïna	Baixa cànnabis, drogues al·lucinògenes

* Aquesta classificació és orientativa. Cal tenir en compte les característiques personals i socials de cadascú.

Bloc I. La informació que tenen sobre drogues

TRES Reflexions

1. Disposem d'informació útil sobre les drogues i els usos que en fan els joves, per poder fer bé la nostra feina?
2. Accedim a les fonts d'informació a què accedeixen els joves, o només consultem les fonts adreçades a tècnics i professionals?
3. Donem sempre la informació que ens demanen o fem una selecció i l'adaptem a la realitat dels joves amb qui treballem? ■

+ Recursos

Webs per a joves sobre drogues:

- Per a joves entre catorze i setze anys: <http://elpep.info>
- Per a joves a partir de setze anys: <http://laclara.info>
- Web per a consumidors majors d'edat: <http://energycontrol.org> ■

+ Informació

SOBRE ELS DIFERENTS TIPUS DE DROGUES

Perquè una droga actui en el sistema nerviós i afecti la conducta, l'estat d'ànim o la percepció, cal:

- Una **via d'entrada** (oral, fumada, inhalada, esnifada, etc.)
- Una **dosi mínima**

El cafè o el tabac, si bé són addictius i provoquen certs efectes, a diferència d'altres substàncies, no distorsionen la percepció.

Les drogues es poden classificar segons diferents criteris:

- **Efectes** (depressores —com ara l'alcohol—, estimulants —com ara l'*speed*— o al·lucinògenes —com, per exemple, alguns bolets—)
- **Situació legal** (d'accés lliure per a majors d'edat —com ara el tabac—, d'accés restringit —com ara la metadona— o al marge del mercat legal —com és ara la MDMA—)
- **Accessibilitat** (alta —com és ara el tabac—, mitjana o baixa —com, per exemple, 2CB—)
- **Preu** (cares —com ara la cocaïna—, de preu mitjà o barates —com ara els ansiolítics—)
- **Toxicitat** (alta —com ara les coles—, mitjana o baixa —com, per exemple, el cànnabis—)
- **Potencial addictiu** (alt —com ara els opiacis—, mitjà o baix —com ara la LSD—)

D'ON TREUEN ELS JOVES INFORMACIÓ SOBRE DROGUES

Hi ha un ampli ventall de canals pels quals els joves obtenen informació relacionada amb les drogues. Algunes vegades, aquesta informació és parcial i/o **esbiaixada**, però altres vegades és útil i **rigorosa**.

La **família**, condicionada per la informació negativa i alarmista que sovint li arriba a través dels mitjans de

comunicació, pot donar informació esbiaixada als joves. Aquesta informació pot estar condicionada per la preocupació que les coses comencin a anar malament amb el consum i la dependència a algunes drogues. Els missatges que dona —en aquest cas— són del tipus: “No està bé”, “És dolent”, “No et vull ni sentir parlar d’aquestes coses”.

Sovint, els joves obtenen la informació d’altres **companys i companyes**. El grup d’iguals és el seu referent i un dels temes de conversa poden ser les drogues. La informació es pot esbiaixar cap al costat positiu (“No passa res”), sobretot si són consumidors, o cap al cantó contrari.

A **Internet** la informació és molt variada. D’aquesta manera, trobem des de pàgines que tendeixen a problematitzar el consum fins a d’altres que poden tendir a l’apologia o la maximització dels seus beneficis, passant per pàgines que informen amb més neutralitat. Aquest mitjà, si bé és molt accessible per a ells i elles, pot generar confusió si la pàgina web no és rigorosa i no es disposa d’eines per contrastar la informació.

Pel que fa a les intervencions i els **programes preventius**, poden ser de caràcter abstencionista i alarmista, d’habilitats per prendre decisions davant el consum i de reducció de riscos i danys, en què es dona informació per al seu ús. Però el que passa sovint és que es reben diferents intervencions en poc temps amb línies contradictòries.

I finalment hi ha la **televisió** —més que no pas en pro-

grames especialitzats, en una cultura i una ideologia que es transmet de manera informal amb informació, pel·lícules, etc.— com una gran generadora d’opinió.

MODELS QUE JUSTIFIQUEN O EVITEN DONAR INFORMACIÓ

Alguns models preventius aposten per no donar informació sobre drogues o bé només donar aquella informació que pot espantar la persona i portar-la a no consumir. Parteixen de la idea que com menys informació es té, menor és la probabilitat de consumir. I també que aquesta informació ha de maximitzar els seus efectes indesitjats.

Actualment, aquest enfocament no és el majoritari i s’aposta per oferir al jovent més informació (adaptada a la seva edat) com a eina per prevenir situacions de risc, que acompanyen el treball d’actituds i comportaments preventius. Es parteix del supòsit que la informació és un factor important a l’hora de poder prendre una decisió conscient.

Així doncs, es pot donar la informació com els joves la vulguin rebre sempre que sigui adient a la seva realitat i inclogui tant els aspectes positius com els negatius de cada substància. Cal tenir present que nosaltres podem assegurar que la informació que donem és la que necessiten i que aquesta seguretat no la tenen altres canals que poden emprar (com ara Internet).

A més de la informació, són molt importants aspectes relacionals i actitudinals que el professional posa en marxa quan intervé: evitar judicis de valor, mantenir l’empatia, conèixer el seu estat emocional, etc.

Bloc I. La informació que tenen sobre drogues

El jove necessita també algú que l'escolti i es mostri interessat en la seva situació, i s'adapti a la seva personalitat, habilitats, actituds i responsabilitat.

La informació, junt amb altres aspectes, ha de facilitar la seva presa de decisions (valorar les repercussions que pot tenir i els riscos que comporta i fer-se responsable de tot el que impliqui). Hem de donar eines per a l'anàlisi crítica de la diferent informació que rebem.

En cas que el jove decideixi consumir una substància, hem de donar una informació que el pugui ajudar a reduir riscos i que trobi els efectes desitjats: què passa si la barreja amb altres drogues, què li pot passar si pateix algun trastorn mental, agafa la moto, té relacions sexuals, etc. ■

Bloc II. Els motius per consumir-ne o no fer-ho

UNA Base

Afavorir que els joves usuaris descobreixin els seus motius de consum pot ajudar a millorar, si s'escau, la seva relació amb les substàncies, i responsabilitzar-se més de conduir-la. Algunes preguntes que poden afavorir la reflexió poden ser: "Què hi guanyes si consumeixes?", "Com et sents quan ho fas?", "Què pretens i per què ho fas?", "Què passaria si no ho fessis?".

Els motius més habituals de consum entre els adolescents són:

1. **Plaer:** moltes vegades es prenen per experimentar sensacions i efectes agradables, com ara riure, sentir-se millor amb un mateix i els altres, diversió, energia, seguretat, etc.
2. **Curiositat:** està creixent i vol provar i conèixer noves sensacions, ampliar, experimentar. Una droga pot ser un mitjà per cobrir aquesta necessitat d'experimentar i experimentar-se.
3. **Transgressió:** està en una època en la qual vol trencar amb l'entorn familiar i tot allò que representa l'autoritat. Les drogues (especialment les il·legals) poden ser una transgressió i una rebel·lió a la moral i l'autoritat paterna i/o social.
4. **Pertànyer a un grup:** a la joventut i l'adolescència, el grup passa a tenir molta importància i es vol pertànyer i ser acceptat per un grup. Si el grup en pren, per a un membre consumir-ne pot esdevenir "ser com els altres" i sentir-se acceptat.

5. **Poca tolerància a la frustració:** l'adolescent en general tolera malament la frustració i no seguir els seus desigs immediats (el seu món és l'ara i aquí). Quan li ve de gust prendre drogues, li és difícil pensar en les seves conseqüències a mitjà o llarg termini.

6. **Evitar sentiments desagradables:** moltes vegades les substàncies s'utilitzen amb la finalitat d'evitar sentiments desagradables (tristesa, dolor, etc.). ■

DUES Dinàmiques

CATORZE ANYS » PASSO, PASSA-ME'L

En què consisteix:

Contrastar opinions sobre per què les noies i els nois consumeixen alcohol, tabac o porros o no, i reflexionar sobre motivacions madures.

Objectiu:

- Contrastar les possibles diferències de motivacions entre les noies i els nois.
- Distingir entre les diferències reals i les que responen a estereotips.
- Reflexionar i aprendre d'arguments de pes d'altres joves que facilitin posicionaments madurs.

Què es necessita:

Paper d'embalar o pissarra.

Per dur-la a terme:

1. Es divideix el grup en quatre parts. A cada grup se li assigna una d'aquestes preguntes:

- **Les noies** que fumen tabac, beuen alcohol o fumen porros, **per què ho fan?**
- **Els nois** que fumen tabac, beuen alcohol o fumen porros, **per què ho fan?**
- **Les noies** que no fumen tabac, no beuen alcohol o no fumen porros, **per què no ho fan?**
- **Els nois** que no fumen tabac, no beuen alcohol o no fumen porros, **per què no ho fan?**

2. Individualment cada jove ha de contestar en un paper la pregunta que li ha tocat.

3. Es recullen les respostes per grups i es llegeixen.

4. Una persona anota les diferents respostes al paper d'embalar o a la pissarra dividida en quatre parts.

5. S'obre un debat i es llancen preguntes com ara:

Hi ha diferències entre noies i nois?

Els motius s'assemblen a les opinions expressades pels joves del DVD?

Coincideixen les opinions escrites amb les vostres?

Amb què no esteu d'acord?

Finalment, s'analitzen quins motius tenen un bon argument al darrere (com ara "No bec alcohol per no fer el ridícul") i quins no (com ara "Fumo per semblar més gran").

SETZE ANYS » M'HO PASSO BÉ, JA EM DIRÀS SI ÉS PASSAR-S'HO BÉ

En què consisteix:

Contrastar opinions sobre per què les noies i els nois consumeixen o no alcohol i/o porros, i altres drogues il·legals, i reflexionar sobre motivacions madures.

Objectius:

- Contrastar les possibles diferències de motivacions entre les noies i els nois.
- Distingir entre les diferències reals i les que responen a estereotips.
- Aprendre d'arguments de pes d'altres joves que facilitin posicionaments madurs i reflexionar-hi.
- Entendre la importància de mantenir un posicionament molt més prudent davant les altres drogues il·legals que davant l'alcohol i el cànnabis.

Què es necessita:

Paper d'embalar o pissarra.

Per dur-la a terme:

1. Es divideix el grup en quatre parts. A cada grup se li assigna una d'aquestes preguntes:

- **Les noies** que prenen alcohol i/o porros, i les que prenen altres drogues il·legals, **per què ho fan?**
- **Els nois** que prenen alcohol i/o porros, i els que prenen altres drogues il·legals, **per què ho fan?**

Bloc II. Els motius per consumir-ne o no fer-ho

- **Les noies** que no prenen alcohol i/o porros, i les que no prenen altres drogues il·legals, **per què no en prenen?**

- **Els nois** que no prenen alcohol i/o porros, i els que no prenen altres drogues il·legals, **per què no en prenen?**

2. Individualment cada jove ha de contestar en un paper la pregunta que li ha tocat.

3. Es recullen les respostes per grups i es llegeixen.

4. Una persona anota les diferents respostes al paper d'embalar o a la pissarra dividida en quatre parts.

5. S'obre un debat i es llancen preguntes com ara:

Hi ha diferències entre noies i nois?

Els mateixos motius per prendre alcohol i/o cànnabis serveixen per a altres drogues il·legals?

Els motius s'assemblen a les opinions expressades pels joves del DVD?

Coincideixen les opinions escrites amb les vostres?

Amb què no esteu d'acord?

6. Finalment, s'analitzen quins motius tenen un bon argument al darrere (com ara "No vull tastar la cocaïna per si m'agrada massa i no em veig capaç de controlar-la") i quins no (com ara "Vull tastar la MDMA perquè diuen que no passa res si és de bona qualitat").

TRES Reflexions

1. Oferim als joves prou confiança per expressar-nos de manera clara què prenen i per quins motius ho fan?

2. En quins moments ens posicionem davant el que ens comenten i en quins mantenim un posicionament més neutre?

3. Donem prou protagonisme a l'hora d'expressar-se tant al jovent que empra drogues o com al qui no ho fa? ■

+ Informació

MOTIUS FER PRENDRE DROGUES O NO PRENDRE'N

Són motius de consum allò que porta una persona a consumir substàncies, i les motivacions impliquen desig, voluntat, elecció, etc. Així mateix, els motius poden ser explícits o íntims (únicament els sap la persona en qüestió), superficials o profunds (com ara el d'un jove que en pren per evitar sentir-se exclòs, o la por a ser diferent o perdre identitat).

A més, poden tenir a veure amb:

- **Aspectes individuals:** actituds vitals, la imatge d'un mateix, la visió de les pròpies capacitats, la recerca de plaers i sensacions, la capacitat de tolerar el dolor davant el maneig de les emocions.

- **Aspectes socials:** formar part d'una societat consumista que fomenta l'ús de tot tipus de substàncies i productes (els adolescents hi són especialment vulnerables). ■

UNA Base

Llei penal:

Consumir drogues, sia legals o il·legals, no constitueix cap delict; ho és vendre'n, regalar-ne i promoure'n el consum. La llei diferencia entre les substàncies que *no perjudiquen greument* la salut (bàsicament, el cànnabis) i les que sí (la MDMA, la cocaïna, l'heroïna, la LSD, etc.). La condemna per a les primeres oscil·la entre un i tres anys, i per a les segones, entre tres i nou anys.

La llei no actua només pel que és, sinó pel que *pot arribar* a ser. D'aquesta manera, la tinença de *molta quantitat* se suposa que estarà orientada al tràfic i, per tant, es pena.

Llei administrativa:

Segons la Llei orgànica 1/1992, de 21 de febrer, sobre protecció de la seguretat ciutadana, constitueixen infraccions greus el consum i/o la tinença en llocs públics i l'abandonament d'instruments utilitzats per al seu consum (com ara una xeringa usada).

La multa és d'un mínim de 300 euros, i pot ser suspesa si es fa un tractament de deshabitació amb èxit.

Conducció i alcohol:

La taxa d'alcoholèmia general per als conductors és de 0,5 g/L. La màxima es redueix a 0,3 g/L en el cas dels dos primers anys de carnet i dels xofers. ■

DUES Dinàmiques

CATORZE ANYS » COM ES POT GUANYAR MÉS PASTA?

En què consisteix:

Fer una anàlisi i una argumentació sobre la legalitat o la il·legalitat de la venda d'algunes drogues, des de la representació d'un grup empresarial en una societat fictícia en la qual el tabac i l'alcohol són il·legals, però el cànnabis és legal.

Objectiu:

- Prendre consciència de possibles contradiccions entre els arguments a favor i en contra de la situació legal del tabac, l'alcohol i el cànnabis.
- Entendre que els arguments polítics i econòmics no han de tenir relació necessàriament amb criteris de salut.

Què es necessita:

Annex III/1.

Per dur-la a terme:

1. S'explica al grup que ens hem d'imaginar que som en un país en el qual la venda i la producció de tabac i alcohol és il·legal però, en canvi, es permet el cultiu i la venda de cànnabis.

Hi ha un grup empresarial que vol legalitzar les dues drogues per entrar en el seu mercat i obtenir-ne beneficis. Vol crear una opinió pública que contraresti els arguments del govern.

2. Vuit joves han de representar una reunió d'empresaris en la qual preparen els arguments que presentaran al govern. Es reparteix a cadascú un rol de l'annex III/1. Es deixen 5 minuts perquè cadascú llegeixi el seu encàrrec i pensi com l'argumentarà.

La resta del grup ha d'observar i prendre nota dels arguments que li cridin més l'atenció.

3. Es fa la reunió amb una durada de 20 minuts. Els empresaris i les empresàries també han d'exposar què diu el govern.

4. Posteriorment, qui observa ha d'explicar quins arguments eren creïbles i raonables, quins no i per què.

5. Es conclou amb un debat sobre els *pros* i els *contres* de cada proposta empresarial, i es relaciona amb la situació legal de Catalunya.

Annex III/1. ARGUMENTS PER ALS ROLS

Empresària 1:

Seria important il·legalitzar l'autocultiu del cànnabis, ja que facilitaria el ressorgiment econòmic de la indústria cannàbica.

(El govern diu que el cànnabis és legal perquè forma part de la cultura alimentària i medicamentosa tradicional del país.)

Empresari 2:

La il·legalització del cànnabis disminuiria els ensurts de cap de setmana entre els joves que prenen pastissos de marihuana juntament amb alcohol procedent del mercat negre.

(El govern diu que il·legalitzar el cànnabis seria ruïnós per als petits comerços estatals de llavors de cànnabis.)

Empresària 3:

El tabac i l'alcohol no deixen de consumir-se a base de prohibicions, sinó que com més repressió, més mercat il·legal i corrupció.

(El govern diu que si es legalitzessin n'augmentaria el consum.)

Empresari 4:

Es reduirien els ensurts i les morts per adulteració perquè amb la legalització del tabac i de l'alcohol hi hauria controls de qualitat.

(El govern diu que no és ètic permetre la lliure circulació de drogues que causen morts.)

Empresària 5:

La causa principal dels accidents de trànsit és la gran quantitat de cotxes que circulen a gran velocitat i no l'alcohol.

(El govern diu que la causa dels accidents és el consum d'alcohol i que la indústria automobilística és l'estrella del desenvolupament econòmic del país.)

Empresari 6:

La legalització abaratiria el cost del tabac i de l'alcohol a la població més desfavorida, la qual aleshores no hauria de robar o prostituir-se per aconseguir-ne.

Bloc III. Les lleis

(El govern diu que liberalitzant el consum de tabac i d'alcohol es dispararia la vulnerabilitat d'aquesta població i s'incrementaria la violència familiar associada al seu ús.)

Empresària 7:

La legalització augmentaria els impostos que el govern podria cobrar i que servirien per finançar tractaments i programes de prevenció del consum de tabac i d'alcohol adreçats a joves.

(El govern diu que la prevenció externa no serveix perquè desresponsabilitza la persona.)

Empresari 8:

La legalització permetria fer ciutadans més lliures que decidirien per si mateixos si fumen tabac i beuen alcohol o no.

(El govern diu que fumar tabac i beure alcohol no és una qüestió de llibertat individual perquè implica la família, els companys de feina, les amistats i altres persones.)

SETZE ANYS » DROGUERIES, DROGUES I DROGUERS

En què consisteix:

Fer una anàlisi i una argumentació sobre la legalitat o la il·legalitat de la venda d'algunes drogues, des de la representació d'un grup de joves en una societat fictícia en la qual el tabac i l'alcohol són il·legals, però existeixen *drogueries* on es venen els altres tipus de drogues.

Objectiu:

- Prendre consciència de possibles contradiccions entre els arguments a favor i en contra de la situació legal del tabac, l'alcohol, el cànnabis i altres drogues.
- Entendre que els arguments polítics i econòmics no han de tenir necessàriament relació amb criteris de salut.

Què es necessita:

Annex III/2.

Per dur-la a terme:

1. S'explica al grup que ens hem d'imaginar que som en un país en el qual la venda i la producció de tabac i alcohol és il·legal però, en canvi, es permet la venda de qualsevol altra droga als comerços estatals (*drogueries*). En una plaça, un grup de col·legues estan farts d'haver d'aconseguir el tabac i l'alcohol al mercat negre i volen crear el Partit per a la Legalització del Tabac i l'Alcohol.

2. Vuit joves han de representar la trobada a la plaça, en la qual preparen els arguments que faran servir a la campanya electoral del nou partit. Es reparteix a cadascú un rol de l'annex III/1. Es deixen 5 minuts perquè cadascú llegeixi el seu encàrrec i pensi com l'argumentarà.

La resta del grup ha d'observar i prendre nota dels arguments que li cridin més l'atenció.

3. Es fa la reunió amb una durada de 20 minuts. Els joves també han d'exposar què diu el govern.

4. Posteriorment, qui observa ha d'explicar quins arguments eren creïbles i raonables, quins no i per què.

5. Es conclou amb un debat sobre els *pros* i els *contres* de cada proposta empresarial, i es relaciona amb la situació legal de Catalunya.

Annex III/2. ARGUMENTS PER ALS ROLS

Jove 1:

Seria important il·legalitzar el cànnabis perquè la indústria cannàbica està explotant laboralment els joves.

(El govern diu que el cànnabis ha de ser legal perquè forma part de la cultura alimentària i medicamentosa tradicional del país.)

Jove 2:

La il·legalització de les drogues disminuiria els ensurts de cap de setmana entre els joves, per exemple entre els qui prenen pastissos de marihuana juntament amb alcohol procedent del mercat negre.

(El govern diu que il·legalitzar les drogues seria ruïnós per al comerç estatal de drogues.)

Jove 3:

El tabac i l'alcohol no deixen de consumir-se a base de prohibicions, sinó que com més repressió, més mercat il·legal i més corrupció.

(El govern diu que si es legalitzessin n'augmentaria el consum entre els joves.)

Jove 4:

Es reduirien les morts per adulteració, ja que amb la legalització del tabac i de l'alcohol hi hauria controls de qualitat.

(El govern diu que no és ètic permetre la lliure circulació de drogues que causen morts.)

Jove 5:

La causa principal dels accidents de trànsit és la gran quantitat de cotxes que circulen a gran velocitat i no l'alcohol.

(El govern diu que la causa dels accidents és el consum d'alcohol i que la indústria automobilística és l'estrella del desenvolupament econòmic del país.)

Jove 6:

La legalització abaratiria el cost del tabac i de l'alcohol a la població més desfavorida, la qual aleshores no hauria de robar o prostituir-se per aconseguir-ne.

(El govern diu que liberalitzant el consum de tabac i d'alcohol es dispararia la vulnerabilitat d'aquesta població i s'incrementaria la violència familiar associada al seu ús i que, en canvi, les altres drogues faciliten que la gent no es capfiqui a voler sortir de la seva situació.)

Jove 7:

La legalització augmentaria els impostos que el govern podria cobrar als *droguers* (comerciants de

Bloc III. Les lleis

drogues) i que servirien per finançar tractaments i programes de prevenció de drogoaddiccions.

(El govern diu que la prevenció externa no serveix perquè treu responsabilitat a la persona).

Jove 8:

La legalització del tabac i l'alcohol permetria fer ciutadans i ciutadanes més lliures que decidirien per si mateixos si consumeixen o no i com ho fan.

(El govern diu que fumar tabac i beure alcohol no és una qüestió de llibertat individual perquè implica la família, els companys de feina, les amistats, etc., a diferència de les altres drogues, que només afecten el consumidor).

TRES Reflexions

1. La situació legal de les drogues afecta directament la nostra intervenció o és un tema llunyà de caràcter polític o legislatiu?
2. Podem expressar la nostra opinió professional i/o personal pel que fa al tractament legal de les substàncies?
3. És útil donar a conèixer models més permissius —com ara l'holandès— o més repressius —com ara el francès— que el català pel que fa al consum i la tinença de certes drogues? ■

+ Recursos

Llibret informatiu sobre drogues i lleis (Departament de Salut). ■

+ Informació

LA LEGISLACIÓ ESTATAL DE VENDA I CONSUM DE TABAC I ALCOHOL

Tabac:

- La venda és prohibida als menors de divuit anys i en centres sanitaris, d'ensenyament, esportius i d'atenció social.
- Els bars, els restaurants i els locals d'oci han d'escollir si s'hi pot fumar o no. Els locals grans que permetin fumar han d'habilitar una zona de fumadors separada que no pot superar el 30% de la superfície útil del local ni els 300 m². No es permet l'entrada de menors de setze anys a les zones de fumadors.
- La venda de tabac només es pot fer en estancs i en màquines ubicades en establiments on es permeti fumar.
- Les màquines expenedores de tabac han de tenir un dispositiu que hi impedeixi l'accés als menors.
- El propietari del local ha de vetllar pel compliment de les normes. Davant de qualsevol dubte preval el dret dels no fumadors a respirar un aire net.

Alcohol:

- Venda prohibida a menors i en centres educatius per a infants i joves, gasolineres i molts altres establiments.

RAONS PER LEGALITZAR LES DROGUES I PER NO FER-HO

A l'hora de valorar aquest tema tan complex, caldria valorar diversos aspectes simultàniament:

- De quina substància parlem (no seria el mateix que un *coffee shop* vengués monodosis de cocaïna que monodosis de cànnabis).
- L'accessibilitat (per exemple, l'alcohol és accessible per a les persones majors d'edat, la metadona només ho és per a persones drogodependents diagnosticades a les quals s'ha prescrit).
- Qui controla la substància (per exemple, molts moviments antiprohibicionistes demanen la despenalització del cànnabis i no la legalització; no volen que la producció i la distribució la controli l'Administració pública, sinó que sigui lliure per a majors d'edat).
- Altres aspectes com ara l'edat o les limitacions psíquiques i físiques.
- Què és el que pena o sanciona una llei: el consum, la tinença, la producció i/o la venda.

Si bé és útil parlar de drogues *legals* i *il·legals*, cal tenir present que:

- Gairebé totes les drogues tenen un "tractament legal" (hi ha lleis que en parlen d'una manera o una altra).

- A la nostra legislació no hi ha cap substància l'ús de la qual estigui penat ni sancionat, si és en un context privat.

- De les substàncies *legals* també n'hi ha actes *il·legals* (com ara vendre tabac a un menor d'edat o un ansiolític a un home major d'edat a una plaça).

Tot seguit presentem algunes preguntes àmplies i generalistes que es plantegen sobre els dos grans grups de substàncies pel que fa al tractament legal, amb un posicionament a favor i en contra de la legalització o la despenalització de les altres drogues:

Bloc III. Les lleis

LEGALITZAR-LES O DESPENALITZAR-LES	MANTENIR-NE L'ESTAT LEGAL ACTUAL
El fet que les drogues hagin estat il·legals ha implicat que es deixin de consumir?	Si es fessin legals no n'augmentaria el consum i les persones consumidores?
Es reduirien les morts relacionades amb l'adulteració i l'ostracisme del consum?	És ètic fer circular una substància que pot fer mal i té una toxicitat alta?
Es milloraria en llibertat per decidir i en autonomia?	Encara que vagi en contra de la llibertat individual, no val la pena protegir la salut col·lectiva atès que les drogues afecten familiars, veïnat, companys de feina, amics, etc.?
Si es fa per protegir la salut, com és que dues de les drogues legals (alcohol i tabac) són les que produeixen quantitativament més danys?	No se'n dispararia el consum en els grups més vulnerables i desfavorits?
Es podrien dedicar els impostos de la seva venda a finançar tractaments i prevenció?	S'incrementaria la violència (entre grups, familiar, de gènere) associada a l'ús d'algunes substàncies?
Disminuirien les infeccions de VIH, hepatitis i altres per la millora en l'accés a material de consum higiènic?	Augmentarien els accidents i els problemes de salut?
Disminuiria la delinqüència i/o les estades a presó relacionades amb les drogues?	La creació d'un escenari més permissiu disminuiria els efectes dissuasius del consum?
Desapareixerien el mercat negre, les màfies, el narcotràfic, la corrupció?	Segur que desapareixeria el mercat negre si fossin legals?
L'Estat s'estalviaria els diners de la policia, judicials i de les presons per dedicar-los a campanyes preventives i dissuasives?	No augmentarien els casos de persones drogodependents si les drogues fossin assequibles i barates?

DROGUES, CULTURA I SOCIETAT

Durant els darrers cent anys, els criteris de tipus econòmic i cultural han determinat quines drogues poden ser accessibles, quines estrictament medicinals i quines han d'estar prohibides.

A l'inici del segle passat, el consum d'algunes drogues que fins llavors només afectava petites comunitats es va començar a estendre.

D'una banda, el canvi de context cultural d'algunes drogues —van a llocs on no hi ha una tradició i un coneixement del seu ús— i, de l'altra, la síntesi química de substàncies amb molta potència i el pas de drogues d'un país a l'altre, inclòs l'ús, afavoreixen diferents tipus de problemàtiques d'àmbit individual i comunitari. A partir d'aquí es comença a controlar el consum i el comerç d'algunes drogues, amb una legislació a nivell internacional.

Legalment es consideren drogues les substàncies tòxiques, estupefaents o psicòtropes. Els tribunals utilitzen unes llistes aprovades en convenis internacionals en les quals figuren les diferents drogues prohibides o controlades. En aquestes llistes s'inclou la cocaïna, l'heroïna, l'haixix, l'èxtasi, la LSD, etc. I s'hi van afegint les noves drogues que van apareixent.

L'alcohol i el tabac —que són legals per qüestions històriques, culturals, polítiques o econòmiques— són les drogues que creen (quantitativament) més problemes de salut. Els psicofàrmacs —el tercer tipus de drogues legals— també tenen usos recreatius o no realitzats sota supervisió mèdica. ■

Bloc IV. Els programes de prevenció

UNA Base

Quan parlem de joves que prenen drogues [1] i que a més valoren positivament el seu resultat [i 2], orientar la intervenció a evitar aquesta conducta pot no ser ben acceptat pel fet que queda lluny de les seves expectatives i necessitats.

Els joves en general no consumeixen drogues perquè tinguin problemes, sinó per passar-s'ho bé. Tot i que qualsevol consum pot comportar un risc, el que es busca és gaudir dels efectes beneficiosos (reals o imaginats). I per fer-ho són els primers a estar interessats a reduir els possibles impactes negatius associats al seu ús. Això no treu que en molts casos, per justificar la seva relació amb les drogues, en maximitzin els **aspectes positius** i en minimitzin les conseqüències indesitjables.

Hi ha una sèrie d'aspectes que fan necessària la implantació dels programes de reducció de riscos i danys:

- Convivim amb les drogues —amb algunes més que amb altres— i, per tant, cal una certa cultura per manejar-s'hi.
- L'ús de drogues no va necessàriament lligat a un ús problemàtic ni a una relació d'addicció.
- La majoria dels joves consumiran algun tipus de substància psicoactiva (legal o il·legal).
- Aquests programes no substitueixen els programes orientats cap a l'abstinència, sinó que els complementen.

- Si s'empren drogues o si es pot pensar que se'n farà un ús —a curt o mitjà termini—, cal disposar d'eines per emprar-les de la manera més saludable possible. ■

DUES Dinàmiques

CATORZE ANYS » ESTALVIA-T'HO, JA ENS HO SABEM!

En què consisteix:

Realitzar un cartell preventiu sobre el tabac, basat en la impunitat de les empreses tabaqueres i no en la salut.

Objectiu:

- Conèixer la relació entre tabaquisme i impunitat empresarial.
- Fer una proposta preventiva sobre el tabac que sigui diferent i original.

Què es necessita:

Cartolines i retoladors.

Per dur-la a terme:

1. Es demana als joves si ja tenen prou informació sobre els efectes del tabac en la salut de qui fuma i en les persones del voltant (fumadors passius). Es fa palès que amb la informació no n'hi ha prou (ja la tenen) i que cal buscar noves estratègies.
2. S'expliquen els diferents sistemes que tenen les tabaqueres per vendre tabac:

- Fer publicitat indirecta (pagant actors o actrius perquè fumin, creant marques de roba amb nom de cigarretes, etc.).
- Promocionar i regalar tabac a països empobrits, on no hi ha una legislació antitabàquica dura.
- Augmentar el nivell de nicotina (i, per tant, el seu potencial addictiu) a països del sud.
- Amagar components que posen al tabac (com ara química perquè es consumeixi sol).
- Tractar amb amoníac la nicotina perquè sigui més addictiva.

Es pot veure la pel·lícula *El dilema* (1999), basada en una història real sobre estratègies immorals de les tabaqueres.

3. Es formen grups de 4-5 persones i se'ls demana que facin un cartell preventiu sobre el tabac, però no tractant temes de salut, sinó el que fan les multinacionals tabaqueres. Ha de tenir aquestes característiques:

- Estar pensat per a joves com ells i elles i escrit en primera persona.
- Incloure una frase semblant a "Si no fumes, se'n acaba la bicoca / el negoci / la vinya!".

Una vegada s'hagin fet tots els cartells, es posen en comú i entre tot el grup se'n crea un que inclogui el millor de totes les propostes.

4. El resultat final es pot oferir a un espai juvenil, centre de secundària, servei de salut o de prevenció de drogodependències, perquè sigui emprat a la població o a la comarca.

SETZE ANYS » SI NO T'AGRADA, FES-HO TU

En què consisteix:

Analtzar els aspectes que no agraden d'iniciatives preventives per a joves i crear dos cartells de prevenció primària i secundària.

Objectiu:

- Avaluar i reflexionar sobre propostes preventives ja existents de drogues.
- Fer una proposta preventiva sobre el consum de drogues que sigui diferent i original.

Què es necessita:

Cartolines i retoladors.

Es poden dur fullets sobre drogues per a joves (annex I/5).

Per dur-la a terme:

1. Es demana als joves que avaluin les iniciatives de prevenció sobre drogues que coneixen (anuncis de televisió, materials que han vist, xerrades rebudes, materials didàctics emprats, etc.) i que exposin què és el que no els agrada (per exemple, "Decideixen per nosaltres", "Només ens donen informació alarmista").

Bloc IV. Els programes de prevenció

2. Es fan grups de 4-5 persones i se'ls demana que facin dos cartells preventius, pensats per a joves com ells i elles i escrits en primera persona:

- Un d'adreçat a joves que sortiran de festa electrònica (discoteques, *rave*, etc.) i no volen prendre MDMA. El cartell ha d'incloure una frase semblant a "Si no vull MDMA".
- Un altre d'adreçat a joves que prendran —almenys una vegada— cocaïna. El cartell ha d'incloure una frase semblant a "Si sé que provaré la cocaïna".

En el cartell han d'evitar fer allò que a ells i elles no els agrada de les iniciatives preventives (no reproduir allò que no els agrada).

3. Una vegada s'hagin fet tots els cartells, es posen en comú i entre tot el grup es fan dos cartells (MDMA i cocaïna) que incloguin el millor de totes les propostes.

4. El resultat final es pot oferir a un espai juvenil, centre de secundària, servei de salut o de prevenció de drogodependències, perquè sigui emprat a la població o a la comarca.

3. Com podem treballar de manera preventiva i simultània amb joves consumidors i amb altres que tenen les drogues ben lluny? ■

+ Recursos

Webs:

Amb recursos, materials i programes de prevenció:
<http://dro.cat>

Departament de Salut de la Generalitat:
<http://gencat.cat/salut> ■

+ Informació

TIPUS D'ACCIONS PREVENTIVES AMB JOVES

Si es té en compte el moment del procés de desenvolupament d'allò que es vol prevenir, quan es treballa abans que hi hagi el consum s'està fent **prevenció primària**. I si la persona ja és usuària es parla de **prevenció secundària**.

Les estratègies de prevenció **universals** potencien els factors de protecció, fomentant les actituds i els hàbits saludables, i donant habilitats i informació. S'adrecen a la població general amb missatges i busquen evitar o retardar l'ús de drogues. Els programes que tenen l'objectiu de prevenir o retardar l'abús d'alcohol, tabac i altres drogues es desenvolupen generalment en el marc escolar, de la família i del lleure.

TRES Reflexions

1. Els abordatges preventius que veiem són bàsicament tècnics i rigorosos, o tenen un caràcter més moral i ideològic?

2. Com es manega el fet que els joves amb qui treballam rebran altres intervencions preventives de caràcter diferent del nostre?

La prevenció **selectiva** s'adreça a col·lectius i persones en contacte amb les drogues. Busca reduir els riscos associats al seu consum (com ara que un ús esporàdic no passi a habitual). És la que es treballa amb joves que surten de nit i que experimenten amb substàncies. En aquesta prevenció es fa **reducció de riscos** (quan els problemes són potencials) o **danys** (quan ja hi són presents). Es dona informació específica sobre les diferents drogues i el seu ús, i es promou un ús controlat i la reducció de possibles impactes indesitjables en la persona consumidora i en persones del seu voltant.

FACTORS DE RISC I DE PROTECCIÓ

Si a la nostra societat la disponibilitat d'algunes drogues és una realitat, els joves haurien de poder enfrontar-se amb aquesta realitat decidint de manera responsable i lliure consumir drogues o no. En cas de no fer-ho, han de disposar d'actituds i habilitats per mantenir la seva decisió en entorns d'oferta. I en cas d'emprar-ne, han de disposar de la informació i les habilitats per reduir els riscos associats i assolir els efectes cercats.

En l'àmbit de les drogues, els programes de prevenció dels problemes associats parteixen dels anomenats factors de risc i de protecció (reduir els primers i fomentar els segons):

Els **factors de risc** serien aquelles conductes, condicions i ambients socials, econòmics i biològics que s'associen a problemes en la salut i en el desenvolupament o que causen un increment de la probabilitat

de patir-ne. Seria el cas de tenir les drogues molt a prop, estar envoltat de persones consumidores, patir exclusió social, etc.

Els **factors de protecció** serien les característiques individuals o els contextos que inhibeixen o redueixen les possibilitats de tenir problemes per l'ús de les drogues. Ho són tenir una bona capacitat crítica, valorar la importància d'una bona salut, practicar esport i altres.

LA PROMOCIÓ DE LA SALUT I LA PREVENCIÓ

Una intervenció que posi el focus d'acció en l'evitació d'un problema és preventiva, mentre que una que potenciï les capacitats de les persones per fer-se càrrec de la millora de la seva situació actual és un programa de promoció de la salut. Ambdues no són antagòniques, sinó que tendeixen a complementar-se.

En abordar el tema de les drogues amb joves, l'enfocament pot consistir a prevenir amb continguts específics sobre drogues i el seu ús, o fomentar habilitats que serveixin per mantenir una vida saludable i promoure els factors de protecció. ■

